

TOMISLAV ŠAGI-BUNIC: *Crkva i domovina*. Izdala Kršćanska sadašnjost — Znakovi i gibanja 8, str. 9—76.

Knjiga nam donosi tri rasprave već štampane u »Glasu Koncila« a ovdje sabrane u jednoj cjelini.

1. Pretjerani nacionalizam osuđen je crkvenim dokumentima kao negativna pojava. To ne znači da kršćanstvo zabacuje naciju, već stvar treba ovako razumjeti: nacija je vrednota prirodnog reda, a kršćanstvo, Crkva, natprirodnog, i ona u našem konkretnom svijetu tom prirodnom redu nacije treba dodati nadnacionalnu, evanđeosku oznaku. Stoga je potrebno razlikovati, a ne poistovjećivati naciju s kršćanstvom, bolje: s Katoličkom Crkvom... Crkva je u tom smislu nadnaravnog reda, ona ujedinjuje. U razlici između religije kao proizvođača čovjekova stvaralačkog genija i kršćanstva kao objave Božje možemo ustvrditi da postoje religiozni elementi koji su upravo srasli s jednim narodom, plemenom. Tako može biti i s katolicizmom u jednom narodu. No to ne znači da drugi elementi narodnog genija nisu vrijedni. No znači i drugo: da su elementi kršćanstva, uzeti valjano u sraštenost naroda, u svojem izvornom izdanju transcendentalne vrijednosti... U tom je specifično kršćanstvo. U hrvatskom narodu, prema tome, postoji silna komponenta katolicizma, ali katolicizam nije identičan s hrvatskim narodom. Katolicizam i hrvatski narod se prožimlju, ali to nije jedno te isto. Kršćanstvo treba poslužiti oplemenjivanjem onih koji nisu na nebu sa svojom domovinom, već ovdje na zemlji.

Nacionalizam koji u svojem egoističnom i bezobzirnom djelovanju samo uzvisuje svoj narod treba osuditi, ali ne treba osuditi ljubav prema domovini — patriotizam. To je nešto sasvim drugo.

Domovina, narod, nacija — pojmovi usko povezani, ali koji nisu identični s pojmom države. Za Crkvu je osnovniji narod i domovina nego država, iako je država važna u ljudskom, u kršćanskom smislu.

Kršćanska vjera, Crkva, koja je nadnacionalna, mora težiti da se duboko i istinski ukorijeni u narodu i to gledajući i pomažući taj narod, brinući se za njega svim snagama, no ne nepravdom prema drugome. To vrijedi ne samo u dohovnom već i u ekonomskom, jezičnom, umjetničko-stvaralačkom smislu (liturgijska glazba, koja proizlazi iz biti, mentaliteta npr. hrvatskog naroda). Kršćanin mora biti ukorijenjen u svom narodu ne potcjenjujući ga, već izdižući vrijednosti i znajući da se vjera i nacija ne sukobljuju.

2. U tom smislu treba promatrati i 14. kolovoza 1970, dan potpisivanja diplomatskih odnosa između Sv. Stolice i Jugoslavije.

Što s tim Katolička Crkva u Hrvatskoj dobiva? Pronuncij nije samo predstavnik Sv. Stolice kod države već kod mjesne Crkve u toj državi. On će prema tome u jednom pomaku, razvitku, koji mora imati i crkvena diplomacija iza II vat. sabora, uz bok biskupa zastupati i interese toga naroda. U tom će se smislu diplomacija, napustivši stare oblike, u našem specifičnom slučaju: socijalistička zemlja, samoupravljajući sistem, s tim povezano odumiranje države — angažirati u svojim diplomatskim uspjesima, a to znači u brizi za vjernike koje predstavlja u toj državi. Osobito se očekuje da se to vidi u brizi za ravnopravnošću vjernika u mjesnoj Crkvi, tako da im omogući na temelju pravde sav vjerski i kulturni razvitak. Očekuje se klasično napuštanje diplomacije »čuvanja«, a preuzimanje dinamizma, koji će pomoći ravnopravnosti svih članova zajednice i tako jednom duhovnom obogaćivanju i produbljivanju svih komponentata domovine (jezik, kultura u svim aspektima). U tom smislu očekuje se da će diplomacija Crkve sudjelovati i u konkretnim zaostalim pitanjima koja su stagnirala u diplomaciji »obrane« Crkve i koja se moraju staviti u plan diplomacije služenja Crkvi, koja se brine za dobro svojih članova na temelju misije koju ima u svakom narodu: služenja, suradnja i kretanja prema boljoj budućnosti. Daka-ko da u tim pitanjima ne možemo

ostati skrštenih ruku, već se moramo angažirati da sami u nastaloj situaciji pomognemo rješavati neka pitanja, koja će unaprijediti i zajednicu i narode.

Sigurno je da te stvari neki koče, kako sa strane upravnih organa, tako sa strane vjernika, ali se možemo ponadati da će zajedničkim nastojanjima stvari napredovati.

Potpuna uspostava diplomatskih odnosa daje nam vjerovati da će biskupske konferencije moći preuzeti sve odgovornosti koje im daje Koncil, a to će papinski predstavnik, pronuncij, pomoći. U tom će smislu pomoći i rješavanju nekih administrativnih pitanja (Baranja, Istra), pa onda pitanje naše radne emigracije... Proroci nismo, veli Šagi, ali se možemo ponadati i to bez bojazni sa strane države, jer je Crkva pozvana da služi i u međunacionalnim odnosima.

3. Naša emigracija — ekonomska — opasnost je koja prijete zajednicu Crkve u Hrvatskoj. Ne gledamo dovoljno na probleme, ne rješavamo ih koliko je do nas. Vezani smo na rješenja toga problema kao kršćani koji ga promatraju unutar naroda, a i unutar Crkve. U tom rješavanju teškoća morali bismo kao kršćani doprinijeti izravno ili neizravno da nam se narod ne izgubi ni nacionalno ni vjerski. Morali bismo za to odgovorne svojim stavom i djelovanjem urazumiti da se brinu za rješavanje toga problema: da ne odilaze, da se vrate koji su otišli i da im se omogućiti život koji će ih zadržati na ognjištu svoga roda i u zajednici njihove Crkve. Svojim izravnim kontaktima mogli bismo pomoći osvijestiti te ljude naglašavajući im da pripadaju zajednici župe, biskupije, Crkve, koja je sada možda za njih samo sociološka zajednica, ali u budućnosti može postati proživljena zajednica vjere.

Ove veoma konstruktivne misli u tekstu izgledaju na nekim mjestima podosta prekidane drugim usputnim mislima, kojima pisac nastoji osvijetliti stvar i, dakako, potkrijepljene su naglašenim riječima: *ponadati se je... vjerovati je da će se to realizirati!*

J. Kribl

SUENENS: *Dotrajalo i živo u Crkvi*, Zagreb 1969. Izdali: Glas Koncila — Kršćanska sadašnjost, Žarišta 1, prijevod str. 3—46.

José De Broucker, glavni urednik ICI, razgovarao je s kardinalom Suenensom o nekim pitanjima u vezi s njegovom knjigom: *Suodgovornost u današnjoj Crkvi*.

1. Danas postoji izvjesna napetost u Crkvi, a problemi s kojima je povezana ta napetost teološke su naravi... To su problemi religiozne politike: s jedne strane radi se o centralističkim, juridičkim, statičkim, birokratskim i esencijalističkim tendencijama i iza II vat. sabora unutar Crkve; s druge strane postoji tendencija partikularnih Crkava koje ne nijeću središnju Crkvu u Rimu, ali na sve probleme gledaju drugačije: ne juridički, već evanđeoski. Nisu mjesne Crkve (u Parizu, Londonu...) protiv Katoličke Crkve, već za sveukupnost Katoličke Crkve, one su za istinski i kršćanski pojam jedinstva, koji uključuje opravdanu različitost na duhovnom, liturgijskom, teološkom, kanonskom i pastoralnom području.

2. U tom je smislu i Koncil definirao kolegijalitet, koji označuje da papa ne može biti izoliran od biskupskog kolegija, već kao glava, »šef« biskupskog kolegija, čija se prisutnost mora smatrati posebnom upravu o kolegiju, a ne nikako posebno božansko nadahnuće. U tom bi smislu enciklike i važniji dokumenti Svete Stolice bili samo dokaz prisutnosti svih Crkava preko svojih biskupa, cijelog Božjeg naroda. Tako bi svaki biskup sačuvao svoj autoritet, ali i papa svoj. Papa bi tako sudjelovao ne izoliran, već uključen u sva zbivanja mjesnih Crkvi.

3. To bi sve tražilo da i biskupi imaju daleko više kontakta s vjernicima. Crkva je Božji narod, a nije Crkva samo hijerarhija, kako se do sada shvaćalo u obrani protiv protestantizma. Crkva je prije sakramentalna nego juridička. Vjernici će prema Koncilu više sudjelovati zajedno s klerom u izboru biskupa. To dakako ne bi smjela biti demokracija nadmetanja, već demokracija od-